

بنام خدا

راهنمای واحد درسی مامایی مبتنی بر شواهد (کد ۰۷)

در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۲

مدرس / مدرسین: دکتر سکینه محمدعلیزاده (استاد تمام)، دکتر مژگان میرغفوروند (استاد تمام)، دکتر سویل حکیمی (دانشیار)، دکترای تخصصی بهداشت باروری از گروه مامایی

پیش نیاز یا واحد همزمان: ندارد

مقطع: دکترای تخصصی

تعداد واحد: ۲ واحد نظری

تعداد جلسات: ۲۰ جلسه دو ساعته (۴ جلسه اضافی به دلیل وسعت موضوعات مورد بحث) + یک جلسه امتحان پایان ترم

تاریخ شروع و پایان جلسات: از ابتدای ترم تحصیلی به مدت ۱۰ جلسه متوالی (یک جلسه دو ساعته در هفته توسط دکتر علیزاده، ۵ جلسه متوالی توسط دکتر حکیمی و بعد از ایشان ۵ جلسه متوالی توسط دکتر میرغفوروند)

زمان برگزاری جلسات در هفته: روزهای شنبه ساعت ۱۰-۱۲ (دکتر علیزاده)، یکشنبه ۱۲-۱۰ (دکتر میرغفوروند)، شنبه ساعت ۸-۱۰ (دکتر حکیمی)

هدف کلی و معرفی واحد درسی:

هدف کلی این درس آشنایی دانشجویان با مامایی مبتنی بر شواهد؛ توانمندسازی دانشجویان جهت جستجوی جامع، ارزیابی نقادانه شواهد، انجام Grading شواهد موجود، انجام متاآنالیز، نقد پروپوزالها و مقالات مروری، نگارش یک پروپوزال برای انجام یک مرور نظام‌مند، نگارش یک مقاله مروری نظام‌مند؛ و آشنایی دانشجویان با چگونگی تدوین گایدلاینهای سازمان جهانی بهداشت

انتظار می‌رود فراگیران بعد از گذراندن این دوره بتوانند:

۱. شواهد علمی را تعریف و اهمیت استفاده از آنها در بالین را توضیح دهد.
۲. انواع مختلف مرورها را توضیح و تفاوت مرور نظام‌مند با سایر مرورها را بیان نماید.
۳. اجزای و اصول سوال بالینی برای انجام مرور نظام‌مند (PICOS) را توضیح داده، و بتواند سئوالات بر اساس PICOS را فرموله نماید.
۴. اهمیت و چگونگی جستجوی جامع (comprehensive) برای مرورهای نظام‌مند را توضیح دهد.
۵. استراتژی جستجوی منابع از پایگاه‌های داده‌ای را توضیح داده و برای یک مرور نظام‌مند استراتژی جستجوی از پایگاه‌های داده‌ای مربوطه را تدوین نماید.
۶. نحوه کار با نرم افزار RevMan شامل وارد کردن داده‌ها، متاآنالیز، ترسیم اشکال مختلف و را توضیح دهد.
۷. انواع سوگیریها در کارآزمایی‌های بالینی (سوگیریهای انتخاب (selection)، عملکردی (performance)، تشخیصی (detection)، reporting, attrition) بر اساس Risk of bias-1 را توضیح دهد.
۸. انواع سوگیریها در کارآزمایی‌های بالینی (سوگیریهای ناشی از فرایند تصادفی‌سازی، ناشی از انحراف از مداخله مورد نظر، ناشی از اندازه‌گیری پیامد، انتخاب نتیجه گزارش شده و کلی) بر اساس Risk of bias-2 را توضیح دهد.
۹. چگونگی پیشگیری از انواع سوگیریها در کارآزماییهای بالینی را توضیح دهد.
۱۰. سطح خطر انواع سوگیریها در کارآزماییهای انجام گرفته را تعیین نموده و با استفاده از نرم‌افزارهای مربوطه (مثل RevMan) نمودارهای Risk of bias بر اساس Risk of bias-1 و Risk of bias-2 را برای یک مطالعه مروری ترسیم نماید.
۱۱. سوگیری انتشار و روشهای بررسی آن را توضیح داده، بتواند با استفاده از نرم‌افزارهای مربوطه Funnel plot را برای یک مطالعه مروری ترسیم نموده و بتواند Funnel plot را تفسیر نماید.
۱۲. نمودار درختی (Forest plot) و نتایج مربوط به آن (از جمله میزان اثر و هتروژنیته نتایج) را توضیح داده و تفسیر نماید.
۱۳. با استفاده از نرم‌افزار (مثل RevMan) نمودارهای درختی مطالعه مروری را ترسیم کند.
۱۴. نحوه Grading شواهد علمی با در نظر گرفتن Indirectness of evidence, Inconsistency of results, Risk of Bias, Large magnitude of an effect, Publication bias, Imprecision, Dose-response gradient را توضیح دهد.
۱۵. Grading را برای پیامدهای اصلی یک مطالعه مروری انجام دهد.
۱۶. جدول خلاصه یافته‌ها (summary of findings) را برای یک مطالعه مروری ترسیم و تفسیر نماید.
۱۷. آیت‌های ترجیحی برای گزارش یک مطالعه مروری و متاآنالیز را با در نظر گرفتن PRIMA و PRISMA-P توضیح دهد.
۱۸. پروتوکل منتشر شده یک مرور را با در نظر گرفتن PRISMA-P نقد نماید.

۱۹. یک مرور منتشر شده را با در نظر گرفتن PRISMA نقد نماید.

۲۰. انواع گایدلاینهای تدوین شده سازمان جهانی بهداشت (WHO) را توضیح و تفلوت آنها با هم را بیان نماید.

۲۱. نقش چهار گروه مشارکت کننده در تدوین گایدلاینهای WHO را توضیح دهد.

۲۲. چگونگی فرموله کردن سئوالات و انتخاب پیامدها در تدوین گایدلاینهای WHO را توضیح دهد.

۲۳. چگونگی توسعه پیشنهادات در تدوین گایدلاینهای WHO را توضیح دهد.

شیوه ارائه آموزش

- سخنرانی تعاملی (شامل پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- آموزش همتا (مشارکت دانشجویان با توانمندی بالاتر در توانمندسازی سایر دانشجویان)
- یادگیری مبتنی بر حل مساله (PBL) *

شیوه ارزیابی دانشجو

حضور منظم فعال در کلاس: ۱۰٪ نمره نگارش یک مقاله مرور سیستماتیک ۲۵٪

انجام سایر تکالیف: ۳۵٪ نمره امتحان آخر ترم: ۳۰٪ (تشریحی، پاسخ کوتاه)

حداقل نمره قبولی برای این درس: ۱۴

تعداد ساعات مجاز غیبت برای این واحد درسی: سه جلسه (۶ ساعت) در صورت موجه بودن

منابع آموزشی

۱. لامعی ابوالفتح. پزشکی مبتنی بر شواهد، تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
2. World Health Organization. (2014). WHO handbook for guideline development, 2nd ed. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/145714>
3. Higgins JPT, Thomas J, Chandler J, Cumpston M, Li T, Page MJ, Welch VA (editors). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions* version 6.4 (updated August 2023). Cochrane, 2023. Available from www.training.cochrane.org/handbook. [Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions](#) | [Cochrane Training](#)
4. Review Manager (RevMan) 5.4. https://training.cochrane.org/system/files/uploads/protected_file/RevMan5.4_user_guide.pdf
5. McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021;372:n71. doi: 10.1136/bmj.n71

6. Shamseer L, Moher D, Clarke M, Ghera D, Liberati A, Petticrew M, et al. Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) 2015: elaboration and explanation. *BMJ*. 2015;349:g7647. doi: 10.1136/bmj.g7647. PubMed PMID: 25555855.
7. Beller EM, Glasziou PP, Altman DG, Hopewell S, Bastian H, Chalmers I, et al. PRISMA for Abstracts: reporting systematic reviews in journal and conference abstracts. *PLoS medicine*. 2013;10(4):e1001419. Epub 2013/04/16. doi: 10.1371/journal.pmed.1001419. PubMed PMID: 23585737; PubMed Central PMCID: PMC3621753.
8. Ryan R HS. How to GRADE the quality of the evidence. Cochrane Consumers and Communication Group, available at <http://cccr.org.cochrane.org/author-resources>. Version 3.0, December 2016. 2016.
9. Ryan R SN, Hill S. Preparing Summary of Findings (SoF) tables. Cochrane Consumers and Communication Group, available at <http://cccr.org.cochrane.org/author-resources>. Version 2.0 December 2016. 2016.
10. Schünemann H, Brożek J, Guyatt G, Oxman A, (Editors). Handbook for grading the quality of evidence and the strength of recommendations using the GRADE approach 2013.
11. WHO recommendations: intrapartum care for a positive childbirth experience. Geneva: World Health Organization; 2018. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
12. WHO recommendations: intrapartum care for a positive childbirth experience. Web annex. Evidence base. Geneva: World Health Organization; 2018 (WHO/RHR/18.04). Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
13. Web supplement: WHO recommendations on antenatal care for a positive pregnancy experience: evidence base. Geneva World Health Organization; 2016.
14. WHO recommendations on antenatal care for a positive pregnancy experience. Geneva: World Health Organization; 2016.

Review articles for criticizing

15. De-Regil Luz M, Palacios C, Ansary A, Kulier R, Peña-Rosas Juan P. Vitamin D supplementation for women during pregnancy. *Cochrane Database of Systematic Reviews* [Internet]. 2016; (2). Available from: <http://onlinelibrary.wiley.com/store/10.1002/14651858.CD008873.pub2/asset/CD008873.pdf?v=1&t=hpp8mrf&s=2fa5692957e241a4904f7db226f1c03b19bd011>.
16. Roth DE, Leung M, Mesfin E, Qamar H, Watterworth J, Papp E. Vitamin D supplementation during pregnancy: state of the evidence from a systematic review of randomised trials. *Bmj*. 2017;359:j5237. Epub 2017/12/01. doi: 10.1136/bmj.j5237. PubMed PMID: 29187358; PubMed Central PMCID: PMC5706533.

منابع آموزشی برای مطالعه بیشتر

1. RevMan Knowledge Base. Available from <https://documentation.cochrane.org/revman-kb/>
2. Tricco, AC, Lillie, E, Zarin, W, O'Brien, KK, Colquhoun, H, Levac, D, Moher, D, Peters, MD, Horsley, T, Weeks, L, Hempel, S et al. PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): checklist and explanation. *Ann Intern Med*. 2018;169(7):467-473. doi:10.7326/M18-0850.
3. Zorzela Liliane, Loke Yoon K, Ioannidis John P, Golder Su, Santaguida Pasqualina, Altman Douglas G et al. PRISMA harms checklist: improving harms reporting in systematic reviews *BMJ* 2016; 352:i157 (<http://www.bmj.com/content/352/bmj.i157>)
4. Stewart LA, Clarke M, Rovers M, Riley RD, Simmonds M, Stewart G, Tierney JF; PRISMA-IPD Development Group. Preferred Reporting Items for Systematic Review and Meta-Analyses of individual participant data: the PRISMA-IPD Statement. *JAMA*. 2015;313(16):1657-1665.
5. Hutton B, Salanti G, Caldwell DM, Chaimani A, Schmid CH, Cameron C, Ioannidis JP, Straus S, Thorlund K, Jansen JP, Mulrow C, Catalá-López F, Gøtzsche PC, Dickersin K, Boutron I, Altman DG, Moher D. The PRISMA Extension Statement for Reporting of Systematic Reviews

6. Guyatt GH, Oxman AD, Kunz R, Brozek J, Alonso-Coello P, Rind D, et al. GRADE guidelines 6. Rating the quality of evidence-imprecision. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(12):1283-93. doi: 10.1016/j.jclinepi.2011.01.012.
7. Zhang Y, Alonso-Coello P, Guyatt GH, Yepes-Nuñez JJ, Akl EA, Hazlewood G, et al. GRADE Guidelines: 19. Assessing the certainty of evidence in the importance of outcomes or values and preferences-Risk of bias and indirectness. *Journal of clinical epidemiology*. 2018. doi: 10.1016/j.jclinepi.2018.01.013.
8. Zhang Y, Alonso Coello P, Guyatt G, Yepes-Nuñez JJ, Akl EA, Hazlewood G, et al. GRADE Guidelines: 20. Assessing the certainty of evidence in the importance of outcomes or values and preferences – Inconsistency, Imprecision, and other Domains. *Journal of clinical epidemiology*. doi: 10.1016/j.jclinepi.2018.05.011.
9. Guyatt GH, Thorlund K, Oxman AD, Walter SD, Patrick D, Furukawa TA, et al. Erratum to GRADE guidelines: 13. Preparing Summary of Findings tables and evidence profiles—continuous outcomes” [J Clin Epidemiol 2013;66(2):173-183]. *Journal of clinical epidemiology*. 2015;68(4):475. doi: 10.1016/j.jclinepi.2015.02.001.
10. Schünemann HJ, Mustafa R, Brozek J, Santesso N, Alonso-Coello P, Guyatt G, et al. GRADE Guidelines: 16. GRADE evidence to decision frameworks for tests in clinical practice and public health. *Journal of clinical epidemiology*. 2016;76:89-98. doi: 10.1016/j.jclinepi.2016.01.032.
11. Schünemann HJ, Cuello C, Akl EA, Mustafa RA, Meerpohl JJ, Thayer K, et al. GRADE guidelines: 18. How ROBINS-I and other tools to assess risk of bias in nonrandomized studies should be used to rate the certainty of a body of evidence. *Journal of clinical epidemiology*. doi: 10.1016/j.jclinepi.2018.01.012.
12. Kumar A, Miladinovic B, Guyatt GH, Schünemann HJ, Djulbegovic B. GRADE guidelines system is reproducible when instructions are clearly operationalized even among the guidelines panel members with limited experience with GRADE. *Journal of clinical epidemiology*. 2016;75:115-8. doi: 10.1016/j.jclinepi.2015.11.020.
13. Guyatt GH, Ebrahim S, Alonso-Coello P, Johnston BC, Mathioudakis AG, Briel M, et al. GRADE guidelines 17: assessing the risk of bias associated with missing participant outcome data in a body of evidence. *Journal of clinical epidemiology*. 2017;87:14-22. doi: 10.1016/j.jclinepi.2017.05.005.
14. Djulbegovic B, Kumar A, Kaufman RM, Tobian A, Guyatt GH. Quality of evidence is a key determinant for making a strong GRADE guidelines recommendation. *Journal of clinical epidemiology*. 2015;68(7):727-32. doi: 10.1016/j.jclinepi.2014.12.015.
15. Welch VA, Akl EA, Guyatt G, Pottie K, Eslava-Schmalbach J, Ansari MT, et al. GRADE equity guidelines 1: considering health equity in GRADE guideline development: introduction and rationale. *Journal of clinical epidemiology*. 2017;90:59-67. doi: 10.1016/j.jclinepi.2017.01.014.
16. Welch VA, Akl EA, Pottie K, Ansari MT, Briel M, Christensen R, et al. GRADE equity guidelines 3: considering health equity in GRADE guideline development: rating the certainty of synthesized evidence. *Journal of clinical epidemiology*. 2017;90:76-83. doi: 10.1016/j.jclinepi.2017.01.015.
17. Pottie K, Welch V, Morton R, Akl EA, Eslava-Schmalbach JH, Katikireddi V, et al. GRADE equity guidelines 4: considering health equity in GRADE guideline development: evidence to decision process. *Journal of clinical epidemiology*. 2017;90:84-91. doi: 10.1016/j.jclinepi.2017.08.001.
18. Akl EA, Welch V, Pottie K, Eslava-Schmalbach J, Darzi A, Sola I, et al. GRADE equity guidelines 2: considering health equity in GRADE guideline development: equity extension of the guideline development checklist. *Journal of clinical epidemiology*. 2017;90:68-75. doi: 10.1016/j.jclinepi.2017.01.017.

19. Guyatt GH, Thorlund K, Oxman AD, Walter SD, Patrick D, Furukawa TA, et al. GRADE guidelines: 13. Preparing Summary of Findings tables and evidence profiles-continuous outcomes. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(2):173-83. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.08.001.
20. Guyatt GH, Oxman AD, Vist G, Kunz R, Brozek J, Alonso-Coello P, et al. GRADE guidelines: 4. Rating the quality of evidence-study limitations (risk of bias). *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(4):407-15. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.07.017.
21. Guyatt GH, Oxman AD, Schünemann HJ. GRADE guidelines-an introduction to the 10th-13th articles in the series. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(2):121-3. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.05.011.
22. Guyatt GH, Oxman AD, Santesso N, Helfand M, Vist G, Kunz R, et al. GRADE guidelines: 12. Preparing Summary of Findings tables-binary outcomes. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(2):158-72. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.01.012.
23. Guyatt GH, Oxman AD, Montori V, Vist G, Kunz R, Brozek J, et al. GRADE guidelines: 5. Rating the quality of evidence-publication bias. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(12):1277-82. doi: 10.1016/j.jclinepi.2011.01.011.
24. Guyatt GH, Oxman AD, Kunz R, Woodcock J, Brozek J, Helfand M, et al. GRADE guidelines: 7. Rating the quality of evidence-inconsistency. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(12):1294-302. doi: 10.1016/j.jclinepi.2011.03.017.
25. Andrews JC, Schünemann HJ, Oxman AD, Pottie K, Meerpohl JJ, Coello PA, et al. GRADE guidelines: 15. Going from evidence to recommendation-determinants of a recommendation's direction and strength. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(7):726-35. doi: 10.1016/j.jclinepi.2013.02.003.
26. Guyatt G, Oxman AD, Akl EA, Kunz R, Vist G, Brozek J, et al. GRADE guidelines: 1. Introduction- GRADE evidence profiles and summary of findings tables. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(4):383-94. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.04.026.
27. Guyatt GH, Oxman AD, Schünemann HJ, Tugwell P, Knottnerus A. GRADE guidelines: A new series of articles in the *Journal of Clinical Epidemiology*. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(4):380-2. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.09.011.
28. Guyatt GH, Oxman AD, Kunz R, Woodcock J, Brozek J, Helfand M, et al. GRADE guidelines: 8. Rating the quality of evidence-indirectness. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(12):1303-10. doi: 10.1016/j.jclinepi.2011.04.014.
29. Andrews J, Guyatt G, Oxman AD, Alderson P, Dahm P, Falck-Ytter Y, et al. GRADE guidelines: 14. Going from evidence to recommendations: the significance and presentation of recommendations. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(7):719-25. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.03.013.
30. Balshem H, Helfand M, Schünemann HJ, Oxman AD, Kunz R, Brozek J, et al. GRADE guidelines: 3. Rating the quality of evidence. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(4):401-6. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.07.015.
31. Brunetti M, Shemilt I, Pregno S, Vale L, Oxman AD, Lord J, et al. GRADE guidelines: 10. Considering resource use and rating the quality of economic evidence. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(2):140-50. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.04.012.
32. Guyatt G, Oxman AD, Sultan S, Brozek J, Glasziou P, Alonso-Coello P, et al. GRADE guidelines: 11. Making an overall rating of confidence in effect estimates for a single outcome and for all outcomes. *Journal of clinical epidemiology*. 2013;66(2):151-7. doi: 10.1016/j.jclinepi.2012.01.006.
33. Guyatt GH, Oxman AD, Sultan S, Glasziou P, Akl EA, Alonso-Coello P, et al. GRADE guidelines: 9. Rating up the quality of evidence. *Journal of clinical epidemiology*. 2011;64(12):1311-6. doi: 10.1016/j.jclinepi.2011.06.004.

34. Guyatt GH, Oxman AD, Kunz R, Atkins D, Brozek J, Vist G, et al. GRADE guidelines: 2. Framing the question and deciding on important outcomes. Journal of clinical epidemiology. 2011;64(4):395-400. doi: 10.1016/j.jclinepi.2010.09.012. PubMed PMID: 21194891.

فرصت‌های یادگیری

کارگاه روش تحقیق بالینی برگزار شده در دانشکده برای دانشجویان دکترای تخصصی

کارگاه‌های برگزار شده برای دانشجویان توسط مرکز توسعه و هماهنگی پژوهش (RDCC) دانشگاه علوم پزشکی تبریز شامل پژوهش اثربخش، جستجو در منابع الکترونیکی ۱ و ۲ (قابل دسترس در <https://rdcc.tbzmed.ac.ir>)

اطلاعات تماس مدرس/مدرسین دوره

دکتر سکینه محمدعلیزاده، گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۱۸۵،

ایمیل: mhammadalizadehs@gmail.com, alizades@tbzmed.ac.ir

دکتر مژگان میرغفوروند، گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۱۸۰، ایمیل:

mirghafourvandm@tbzmed.ac.ir

دکتر سویل حکیمی، گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۱۸۲، ایمیل:

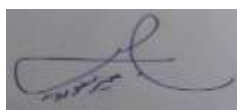
hakimisevil@gmail.com, hakimis@tbzmed.ac.ir

کارشناس آموزشی (تلفن، ایمیل و ...): آقای مجید قربانی، تلفن: ۰۴۱-۳۴۷۷۲۶۹۹، داخلی ۲۱۵

امضای مسئول دفتر توسعه

امضای مدیر گروه

امضای مسئول درس

